

FINANCIRANJE DUGOROČNIM KREDITIMA NA PRIMJERU ZAGREBAČKE BANKE

Ćavar, Gabriel

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:915445>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2022-07-01**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD
FINANCIRANJE DUGOROČNIM KREDITIMA NA
PRIMJERU ZAGREBAČKE BANKE

Mentor:

Prof. dr. sc. Ljiljana Vidučić

Student:

Gabriel Ćavar

Split, svibanj, 2021.

SADRŽAJ

UVOD	1
Problem istraživanja	2
Ciljevi istraživanja	2
Metodologija istraživanja	2
Struktura rada	3
1. KREDITI – POJMOVNO ODREĐENJE	4
1.1. Pojam kredita	4
1.2. Značaj kredita	7
1.3. Osiguranje povrata kredita	8
2. VRSTE I ULOGA KREDITA	10
2.1. Vrste kredita	10
2.2. Trajanje kredita	14
2.2.1. Kratkoročni krediti	14
2.2.2. Dugoročni krediti	15
2.3. Krediti stanovništvu	17
2.4. Krediti poduzećima	20
3. KREDITNO U ODNOSU NA VLASNIČKO FINANCIRANJE	23
3.1. Prednosti i nedostaci vlasničkog financiranja	24
3.2. Zahtjevi za vlasničko financiranje	25
3.3. Prednosti i nedostaci kreditiranja	26
4. FINANCIRANJE DUGOROČNIM KREDITIMA: PRIMJER ZAGREBAČKE BANKE	27
4.1. Namjena kredita	27
4.2. Uvjeti financiranja	27
4.3. Prednosti	28
4.4. Potrebna dokumentacija	28

4.5. Posebni programi kreditiranja	29
5. ZAKLJUČAK	31
LITERATURA:	32
POPIS TABLICA	34
SAŽETAK	35
SUMMARY	36

UVOD

Kredit je iznos novca posuđen na određeno vrijeme unutar dogovorenog rasporeda otplate. Iznos otplate ovisit će o veličini i trajanju kredita i kamatnoj stopi. Krediti su općenito najprikladniji za: kupnju imovine - npr. vozila i računala, početni kapital i sl. Uvjeti i cijena kreditiranja ovisit će o dobavljačima i odražavat će rizik i troškove banke u pružanju financijskih sredstava. Banke će posuđivati novac poduzećima na temelju odgovarajućeg povrata za njihovo ulaganje, kako bi odražavali rizike neispunjenja obveza i pokrivali administrativne troškove.

Bankarski kredit može se definirati kao iznos novca posuđen na određeno vrijeme u okviru dogovorenog rasporeda otplate. Iznos otplate ovisit će o veličini i trajanju kredita i kamatnoj stopi. Mnoga poduzeća koriste bankovne kredite kao oblik financijskog ulaganja u poduzeće. Zapravo, bankovni krediti imaju tendenciju da budu dostupniji dobro stojećim i rastućim poduzećima, a ne onima koji su na početku poslovanja. Razlog tome je rizik - banke radije daju kredite poduzećima s utvrđenim rejtingom profitabilnosti, zbog čega je veća vjerojatnost da će moći otplaćivati kredit i kamate. Postoji nekoliko bitnih prednosti za rastuće poslovanje, prije svega, tvrtki se jamči novac na određeno razdoblje - obično tri do deset godina (osim ako ne krši uvjete kreditiranja), a zajmovi se mogu prilagoditi vijeku trajanja opreme ili druge imovine za koju je kredit namijenjen. Glavni nedostatak bankarskog kredita je sigurnost koju se banci obično mora dati nad imovinom poduzeća. Banka postaje osiguran vjerovnik s kolateralom nad poslovnom imovinom.

Dugoročno kreditiranje predstavlja financiranje na rok dulji, koji je najčešće veći od 5 godina. Dugoročnim kreditiranjem poduzeća financiraju kupnju imovine s dugim vijekom uporabe ili financiraju veće investicijske projekte. Rizik je kod takva financiranja za banku najveći, jer što je razdoblje kredita dulje to je veća mogućnost da kredit neće biti vraćen. Kontrola kvalitete dodatnih elemenata osiguranja za banku uzrokuje dodatne troškove i usporava poslovanje.

Problem istraživanja

Jedan od najtežih zadataka prilikom kreditiranja poslovnih subjekata i ostalih komitenata koji posuđuju sredstva predstavlja kako odrediti cijenu kredita. Zajmodavac želi zaračunati dovoljno visoku stopu kako bi osigurao profitabilnost svakog kredita i kompenzirao sve rizike u koje je uključena banka. Isto tako, kamatna stopa mora biti dovoljno niska kako bi pomogla poslovnom komitentu na način da on ili ona mogu uspješno otplatiti kredit te da ne odu drugom zajmodavcu ili na otvoreno tržište u potrazi za kreditom. Što je veća konkurencija s kojom se suočava banka u pogledu poslovanja s kreditima, to će više morati držati cijenu kredita na razumnom nivou u skladu s konkurencijom na financijskom tržištu. Naravno, na tržištu dugoročnih kredita koje karakterizira jaka konkurencija, zajmoprimac je onaj koji prihvaća cijenu, a ne onaj koji je određuje.

Ciljevi istraživanja

Na temelju predstavljenih uvoda i problema istraživanja, mogu se definirati i ciljevi istraživanja. Glavni ciljevi rada su analizirati: pojavu, razvoj i značaj kredita, funkciju kredita, funkciju osiguranja neometanog procesa reprodukcije. Pored toga, ciljevi rada su analizirati modele određivanja cijena kredita: određivanje cijena kredita poslovnim subjektima, metodu određivanja cijene kredita na osnovi troška, model na osnovi upravljanja cijenama, određivanje cijene kredita ispod najbolje stope (model povećanja cijene), određivanje cijene kredita na osnovi prihoda i rashoda, određivanje cijena potrošačkih i hipotekarnih kredita, važnost upotrebe varijabilnih stopa na potrošačke kredite i značaj, kamatne stope na hipotekarne stambene kredite. U istraživačkom dijelu rada naglasak je na istraživanju dugoročnog kreditiranja Zagrebačke banke u proteklom periodu, s naglaskom na strukturu kreditiranja stanovništva i poduzeća.

Metodologija istraživanja

Kako bi se zadovoljili osnovni metodološki zahtjevi – objektivnost, pouzdanost, općenitost i sistematičnost, koristiti će se različite metode. Metode koje će se koristiti u istraživanju su: osnovne, opće naučene metode i tehnike prikupljanja podataka. Od osnovnih metoda koristiti će se analitičke i sintetičke metode, od opće naučenih metoda korištene su hipotetičko-deduktivna i usporedna metoda. Korištenje analitičkih metoda omogućava se da se teorijska rješenja usporede s praksom. Dakle, pri pisanju ovog rada koristiti će se sljedeće metode istraživanja:

- Metoda komparacije - postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica, pojava, procesa i odnosa, odnosno utvrđivanje njihove sličnosti i razlike u njihovu ponašanju i intenzitetu.
- Metoda analize - postupak znanstvenog istraživanja putem raščlanjivanja složenih pojmova i zaključaka na njihove jednostavne sastavne dijelove.
- Induktivna metoda - sistematska i dosljedna primjena induktivnog zaključivanja gdje se na temelju analize pojedinih činjenica dolazi do zaključka o općem sudu.
- Metoda komparacije - postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica, pojava, procesa i odnosa, odnosno utvrđivanje njihove sličnosti i razlike u njihovu ponašanju i intenzitetu.
- Deduktivna metoda - sustavna i dosljedna primjena deduktivnog načina zaključivanja u kojem se iz općih sudova izvode posebni i pojedinačni zaključci.
- Metoda deskripcije - deskriptivnim pristupom će se istražiti i opisati situacije, stanja i procesi, uz pomoć tehnike promatranja kao glavnog načina prikupljanja podataka.
- Metoda klasifikacije - sistematska i potpuna podjela općeg pojma na posebne.
- Metoda studije slučaja - kvalitativna metoda kojom se proučava određeni slučaj.

Struktura rada

Rad je strukturiran u pet međusobno povezanih tematskih cjelina. U uvodnom dijelu rada predstavljaju se problem i ciljevi istraživanja. U uvodnom dijelu se opisuju i metode korištene u istraživanju, kao i struktura rada.

„Kredit – pojmovno određenje“ je predmet analize prvog dijela rada. U njemu su predstavljeni pojam i značaj kredita, kao i osiguranje povrata kredita.

Vrste i uloga kredita je predmet istraživanja drugog dijela rada. U ovom poglavlju su analizirani: vrste kredita, trajanje kredita, kratkoročni krediti, dugoročni krediti, krediti stanovništvu i krediti poduzećima. U trećem dijelu rada analizira se kreditno u odnosu na vlasničko financiranje. U četvrtom dijelu rada analizira se financiranje dugoročnim kreditima: na primjeru Zagrebačke banke.

Peti dio rada je zaključni dio u kojem su iznesena zaključna razmatranja i relevantne spoznaje o istraživačkoj temi.

1. KREDITI – POJMOVNO ODREĐENJE

Primarna je funkcija banke osiguranje kredita svojim klijentima (kreiranje kredita i širenje kreditnog portfelja). Kreditna aktivnost banaka ovisi o poslovnom ciklusu gospodarstva i trendovima u kreditnoj aktivnosti stanovništva, točnije o ekonomskoj situaciji. Pojam kredit dolazi od lat. riječi *credo*, što znači vjerovati. Kredit se može definirati kao sposobnost pribavljanja vlasništva i primitka dobara za uporabu u sadašnjosti dok se za ta dobra plaćanje odgađa na neki datum u budućnosti. Glavno je obilježje kredita obveza njegova vraćanja, tj. obveza dužnika da uzeti kredit po isteku vremenskog razdoblja na koje je kreditni ugovor zaključen, odobreni iznos kredita vrati kreditoru. Iznos novca koji banka stavlja na raspolaganje i uplaćuje na račun zajmotražitelju predstavlja kredit. Cijena kredita izražava se u visini kamatne stope čija visina ovisi o trajanju kredita, rizičnosti kreditnog posla, troškovima pribavljanja potrebnih sredstava za odobravanje kredita.¹

1.1. Pojam kredita

Kada se govori o kreditu, potrebno je prije svega načiniti razliku između novca i kredita. Novac je najlikvidniji oblik imovine u kojemu se drži dio bogatstva. Različiti autori su različito formulirali pojam kredita.

Autori Leko i Mates kredit definiraju kao „ustupanje određenog novčanog iznosa od strane financijskih institucija, kao kreditora (vjerovnika, zajmodavca) nekoj osobi (dužniku, debitoru, zajmoprimcu) uz obvezu da mu ih vrati u dogovorenom roku i plati pripadajuću kamatnu stopu.“²

Za autore Živka i Kandžiju kredit predstavlja „posuđenu kupovnu moć koja je posuđena ili stavljena na raspolaganje dužniku, odnosno krediti predstavljaju obveze plaćanja u novcu.“³

Autor Tomašević za kredit kaže da je „privatno-privredni akt kojim neki privredni subjekt prepušta u vlasništvo drugome privrednom subjektu za određeno vrijeme i s pravom na kasniji povrat, a uz određenu odštetu (interes) izvjesna realna ekonomska dobra ili novac, odnosno pravo kojim on može doći do realnih ekonomskih prava.“⁴

¹ Živko, I., Kandžija, V., *Upravljanje bankama*, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Sveučilište u Mostaru, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar, Rijeka, 2014., str. 154.

² Leko, V., Mates, N., *Rječnik bankarstva i financija*, Masmedia, Zagreb, 1993., str. 247.

³ Živko, I., Kandžija, V., *Nav.dj.*, str. 155.

⁴ Tomašević, J., *Novac i kredit*, Dom i svijet, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2004., str. 187.

Kreditni potencijal je maksimalni iznos kredita koji banka može odobriti nakon što je izdvojila i održala zahtijevanu razinu obvezne pričuve i druge zahtjeve regulatora. Banke vlastitom poslovnom politikom uređuju strukturu korištenja i kreiranja kreditnog potencijala, čime doprinose stvaranju monetarnih uvjeta obilježenih novčanom masom i obveznom pričuvom. Monetarni uvjeti poslovanja banaka nisu uvijek i jedino posljedica monetarne politike središnje banke već su i posljedica vlastitih poslovnih politika u procesu odobravanja kredita i prikupljanja depozita. Tako se sužavanje i širenje kreditnog kanala u tradicionalnom kreditno depozitnom poslovanju banaka s jedne strane realizira smanjenjem ili povećanjem novčane mase M1, a s druge strane smanjenjem ili povećanjem obvezne pričuve na prikupljene depozite.⁵

Komercijalne banke su dominantne financijske institucije u financijskim sustavima većine zemalja. Ove institucije tradicionalno nude depozitne i kreditne usluge, ali i niz novih vrsta usluga, kakvo je, primjerice, investicijsko savjetovanje. Naziv komercijalne banke upućuje na to da te banke namjenjuju značajan dio svojih sredstava za zadovoljenje financijskih potreba poslovnih tvrtki. Međutim, komercijalne su banke proširile svoje usluge i na potrošače te državu, čime vrše veću diversifikaciju rizika svog poslovanja. To je rezultiralo pojavom financijskih institucija koje se danas nazivaju "financijskim robnim kućama" jer zadovoljavaju širok raspon potreba za financijskim uslugama u privredi.⁶

S prvom pojavom viška vrijednosti, dakle prije više stoljeća, ljudi počinju posuđivati proizvode kako bi zadovoljili svoje trenutne potrebe. Ovaj akt se temeljio na međusobnom povjerenju između onoga tko je posuđivao proizvod (vjerovnika) i onoga tko je primao taj proizvod (dužnika). Vjerovnik, pri tom, ustupa određenu stvar dužniku, a ovaj mu treba vratiti istovrsnu stvar ili drugu stvar iste vrijednosti. Pojavom novca stvara se novčani kredit. Budući da je novac specifična roba za koju se može dobiti svaka druga roba (novac je univerzalna roba) otvaraju se široke mogućnosti za širenje kredita. Kredit postaje nezaobilazan u razvoju proizvodnje i prometa, što danas rezultira pojavom da kredit, uz gotovi novac, postaje dominantan novčani oblik. Postoji više definicija kredita.⁷

⁵ Samodol, A., *Korištenje i kreiranje kreditnog potencijala hrvatskih banaka s analizom endogenih i egzogenih varijabli*, Ekonomski pregled, 64 (6) 587.-604., 2013.

⁶ Novak, B., *Financijska tržišta i institucije*, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Grafika, Osijek, 2005., str. 171.

⁷ Marić, B., Srb., V., *Bankarsko poslovanje*, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet, Osijek, 2003., str. 46.

Općenito, pojam obuhvaća:⁸

- profesionalne novčane bankovne kredite
- pozajmljivanje imovine u bilo kojem obliku
- dužničke vrijednosne papire - obveznice
- note
- blagajničke zapise
- komercijalne zapise
- nenovčane kredite u obliku akcepata, avala i sl.
- kreditna pisma
- standby sporazume, „otvorene račune“
- međusobne poslovne aranžmane poduzeća s prodajom robe, usluga i izvođenja radova uz odgođenu naplatu
- potrošačke kredite.

Kako se mijenjao pojavni oblik novca, tako se mijenjao i kredit. Ovu konstataciju ne umanjuju niti određene pojave uglavnom vezane za krizna razdoblja kada ovaj institut biva nepogodan i potisnut od nekih drugih oblika, najčešće čak od najprimitivnijih kao što je barter. Kredit je nastao na povjerenju, da bi u suvremenim uvjetima ova osobina kredita prestala biti nužna. U tom slučaju, bez elemenata povjerenja, dužnik pri odobravanju kredita daje vjerovniku određeno osiguranje i to, kako navode autori Marić i Srb:⁹

- zalog pokretne stvari ručni zalog (razne vrijednosnice, plemenite kovine, numizmatički novac i zbirke, ostale umjetničke kolekcije i sl.)
- nekretnine
- jamstva trećih osoba u koje davatelj kredita ima povjerenja
- vlastiti ulog dužnika u obliku pologa sredstava na poseban račun kod vjerovnika ili slično
- osiguranjem povrata kredita i vinkuliranjem police osiguravatelja u korist vjerovnika
- kombinacije prethodnih oblika.

Daljnja osobina kredita je da su činidba i protučinidba vremenski rastavljeni stoga je, zbog smanjenja rizika, nužno kod odobravanja svakog kredita istražiti:¹⁰

⁸ Izabrani bankarski poslovi, str.18., dostupno na: <https://www.scribd.com/doc/87384920/FIT-2-Izabrani-bankovni-poslovi>, (4.3.2021.)

⁹ Marić, B., Srb., V., *Nav.dj.*, str. 47.

¹⁰ Isto

- platežnu sposobnost tražitelja kredita, tj. može li dužnik po svojim gospodarskim osobinama, svojoj radnoj sposobnosti preuzeti kredit i uredno ga servisirati,
- platežnu volju tražitelja kredita, tj. da li je dužnik voljan udovoljiti svojoj obvezi, te
- zakonska sredstva, tj. da vjerovnik po pravno dopuštenim sredstvima može prisiliti dužnika na ispunjenje obveze.

Iz izloženog proizlaze i sljedeće dimenzije svakog kredita, a to su njegovi ekonomski i pravni aspekti. Kredit je moguće, a to je rjeđi slučaj, zaključiti i bez volje dužnika, i taj oblik nazivamo prisilni zajam.

1.2. Značaj kredita

Kredit ima značajne funkcije u odvijanju procesa društvene reprodukcije. Prva je funkcija prikupljanja svih raspoloživih sredstava koja postoje u gospodarstvu disperzirana kod mnoštva vlasnika i na različitim mjestima, a koja se ne koriste. Ta sredstva banke trebaju prikupljati, koncentrirati i usmjeravati putem kredita zajmotražiteljima. Upravo krediti potiču banke na prikupljanje slobodnih sredstava. Druga funkcija kredita je osiguranje likvidnosti, kontinuitet, sigurnost i nesmetano odvijanje tekuće proizvodnje, financiranje proširene proizvodnje te uspostavljanje ravnoteže između ponude i potražnje na tržištu. Za banke se može reći da osiguravaju sekundarni izvor likvidnosti gospodarstvu. Treća je funkcija kredita utjecaj na međunarodnu razmjenu kroz financiranje pripreme izvoza i osiguravanje izvoznih poslova. Kod kreditiranja izvoznih poslova pojavljuju se kratkoročni i dugoročni krediti (krediti u brodogradnji ili za izvođenje investicijskih radova u inozemstvu). Financiranje razvoja nekih gospodarski nerazvijenih područja četvrta je funkcija kredita kroz koju se osiguravaju dodatna sredstva i razvoj tih područja.

Kredit ima važnu kontrolnu funkciju u gospodarstvu. Najvažniji oblik kontrole provodi središnja banka koja kroz sustav instrumenata monetarne politike utječe na kreditne plasmane banaka i tako neposredno na poslovanje poduzeća koja se kreditiraju. Problem u otplati kredita, koji se mogu pojaviti kod zajmotražitelja, također mogu biti oblik kontrolne funkcije kredita jer mogu ukazivati na neke probleme u kojima se našlo gospodarstvo.¹¹

Zahtjev za kredit prvi je korak u pozajmljivanju novčanih sredstava od banke. Ako banka taj zahtjev ocijeni povoljno, podnositelj zahtjeva i banka zaključit će ugovor o kreditu i banka će podnositelju zahtjeva doznačiti ugovoren novčana sredstva. Većina bankarskih kredita

¹¹ Živko, I., Kandžija, V.: *Nav.dj.*, str. 156.

odobrava se uz predočenje vlastite mjenice, koju, kao garanciju banci da će vratiti primljeni kredit, izdaje dužnik. Mogu se utvrditi i drugi oblici osiguranja povrata kredita kao što su:¹²

- akceptni nalog („acceptance order“), koji predstavlja nalog za prijenos sredstava
- materijalna odnosno stvarna imovina, na primjer oprema ili zgrade
- teretnica ili skladišnica, što podrazumijeva vlasništvo nad materijalnom imovinom
- vrijednosni papiri poput dionica ili obveznica
- garancija neke treće osobe da će vjerovniku vratiti dug ako to ne učini dužnik i sl.

1.3. Osiguranje povrata kredita

Većinu kredita koje banke odobravaju poduzećima čine krediti na osnovi mjenice potpisane samo od dužnika. Ako banka ni nakon procjene osobnih, financijskih i ekonomskih čimbenika poduzeća ne stekne povjerenje da će joj kredit biti vraćen, onda će pored primljene mjenice zahtijevati i dodatnu garanciju koja se može dati i u obliku realne imovine. Dakako da mogućnost dobivanja kreditnih sredstava, bez dodatnih garancija, poduzeću osigurava dodatni prestiž i jača njegov kreditni ugled i položaj kod ostalih vjerovnika. Međutim, za banku to može predstavljati značajan financijski rizik.¹³

Bankovni plasmani koji nisu naplaćeni u nekom razumnom ili prihvatljivom roku nakon svoga dospijeca, što se najčešće događa zato što je vjerovnik bankrotirao ili ima problema sa svojim neusklađenim novčanim tokovima, za banku predstavljaju nenaplaćene plasmane, a održavanje kontrole nad nenaplaćenim plasmanima predstavlja pravo financijsko umijeće. Zbog takvih, dakle, nenaplaćenih plasmana, banke moraju izdvajati posebne rezerve za njihovo eventualno pokriće. Te rezerve mogu biti:¹⁴

- namjenske, koje se formiraju za konkretno identificirane dužnike kad se smatra da oni vrlo vjerojatno neće podmiriti svoje obveze, te
- nenamjenske, koje nisu vezane uz pojedinačne dužnike, već se temelje na pretpostavkama o tome što bi očekivani tržišni uvjeti mogli značiti za dužnike koji još nisu identificirani.

Dužnici koji, kao instrument povrata kredita koriste vlastite mjenice, najčešće kreditna sredstva pozajmljuju putem kreditne linije. To je prikladna metoda kreditiranja u uvjetima

¹² Negro, F., *Financijski management*, Udžbenici Visoke škole za turizam u Šibeniku, Šibenik, 2001., str. 198.

¹³ Ivanović, Z., *Financijski menadžment*, Sveučilište u Rijeci, Hotelijerski fakultet, Opatija, 1997., str. 313.

¹⁴ *Nav.dj.*, str. 314.

manjih kreditnih rizika, a opravdava se i češćim pozajmljivanjem novčanih sredstava. Ako je financijski položaj poduzeća povoljan, menadžment banke može odlučiti da se za to poduzeće obavi samo jedno kreditno ispitivanje na početku godine, kada su dostupni i temeljni financijski izvještaji. To menadžment banke može zahtijevati i zato što su tijekom perioda za koji se kredit odobrava mali izgledi za bitne promjene. U slučaju većeg financijskog rizika, menadžment banke zahtijevat će pak ispitivanje kreditnoga položaja dužnika prije svakog odobrenja kredita i nastojat će da se adekvatno osiguraju kreditni plasmani.

2. VRSTE I ULOGA KREDITA

2.1. Vrste kredita

Ne postoji jednoznačna podjela kredita. Najčešće podjele kredita su po sljedećim karakteristikama: trajanju, sektorima, namjeni i kamatnoj stopi. Kreditni plasmani se klasificiraju po različitim kriterijima. Autori Živko i Kandžija navode da se mogu klasificirati prema:¹⁵

- roku dospjeća kredita
- namjeni kredita
- predmetu na koji glasi kredit i u kojem moraju biti podmireni
- subjektima kojima se odobrava kredit
- svrsi kredita
- domicilu davatelja kredita i
- načinu osiguranja kredita.

Kreditni plasmani prema roku vraćanja mogu biti:¹⁶

- kratkoročni (do 1 godine)
- dugoročni (preko 1 godine).

Prema namjeni krediti mogu biti:¹⁷

- investicijski (za financiranje razvoja poduzeća)
- za obrtna sredstva (za financiranje tekućeg poslovanja).

Prema predmetu na koji glase i u kojem moraju biti podmireni krediti mogu biti:¹⁸

- naturalni krediti
- novčani krediti.

Prema subjektima koji odobravaju kredite kreditni plasmani mogu biti:¹⁹

- komercijalni krediti koje prodavatelj robe odobrava kupcu u robi s tim da on vrijednost kredita vrati u novcu

¹⁵ Živko, I., Kandžija, V., *Nav.dj.*, str. 156.

¹⁶ Isto

¹⁷ Isto

¹⁸ Isto

¹⁹ Živko, I., Kandžija, V., *Nav.dj.*, str. 157.

- bankovni krediti koje banka odobrava komitentima ili drugim bankama iz raspoloživih sredstava.

Prema svrsi kreditni plasmani mogu biti:²⁰

- proizvođački krediti namijenjeni za potrebu proizvodnje
- potrošački krediti kojima se povećava kupovna moć stanovništva i drugih pravnih osoba.

Prema domicilu davatelja kredita kreditni plasmani mogu biti:

- tuzemni krediti koje odobravaju domaće kreditne institucije domaćim fizičkim ili pravnim osobama
- inozemni krediti koje odobrava kreditor iz inozemstva domaćoj pravnoj ili fizičkoj osobi.

Standardna podjela kredita po valuti je sljedeća:²¹

- krediti u domaćoj valuti
- krediti s valutnom klauzulom
- krediti u stranoj valuti.

Kredit koji se izdaju u domaćoj valuti također su isplaćeni u domaćoj valuti te ih klijent vraća u domaćoj valuti. Krediti s valutnom klauzulom predstavljaju one kredite čija je otplata vezana za stranu valutu. Kredit je isplaćen u domaćoj valuti, ali je otplatni plan napravljen u stranoj valuti po tečaju na dan kada je kredit uplaćen na račun. Anuiteti kredita su izraženi u stranoj valuti. Kada klijent plaća ratu anuiteta, mora platiti u protuvrijednosti domaće valute anuiteta na dan kada uplaćuje anuitet. To znači da klijent otplaćuje kredit u domaćoj valuti, ali da veličina rate kredita na pojedini dan ovisi o tečaju strane valute uz koju kredit ima klauzulu. Ovakvi krediti nose u sebi valutni rizik i za banku i za klijenta.

Kredit u stranoj valuti predstavljaju kredite isplaćene u nekoj stranoj valuti i koje klijent otplaćuje u stranoj valuti. Devizni krediti također u sebi nose valutni rizik i za banku i za klijenta.

Prema načinu osiguranja kredita razlikuju se:²²

- otvoreni krediti koji se odobravaju određenoj osobi na temelju povjerenja koje u nju ima davatelj kredita

²⁰ Isto

²¹ Gregurek, M., Vidaković, N., *Bankarsko poslovanje*, M.A.K. Golden, Zagreb, 2011., str. 171.

²² Živko, I., Kandžija, V., *Nav.dj.*, str. 157.

- pokriveni krediti koji se odobravaju na osnovi nekog pokrića, bilo u vrijednosnim papirima bilo u nekretninama.

Krediti za građane i poduzeća mogu se dalje podijeliti na sljedeći funkcionalan način:

Krediti za građane:²³

- potrošački
- nenamjenski krediti
- krediti po kreditnim karticama
- krediti po revolving karticama
- minus po tekućem računu
- stambeni krediti
- krediti za automobil
- hipotekarni krediti.

Krediti za poduzeća:²⁴

- nenamjenski krediti
- namjenski krediti
- krediti za repromaterijal
- agro krediti
- subvencionirani krediti
- krediti kupcima
- opći krediti
- sindicirani krediti
- krediti iz sredstava EU.

Krediti po vrsti kamatne stope:²⁵

- krediti s fiksnom kamatnom stopom
- krediti s varijabilnom kamatnom stopom
- krediti s kamatnom stopom po odluci banke.

²³ Gregurek, M., Vidaković, N., *Nav.dj.*, str. 173.

²⁴ Isto

²⁵ Isto

Da bi se u potpunosti mogle razumjeti razlike između poslovanja banaka s građanima i poduzećima, treba uočiti sličnosti. U tablici 1 su predstavljene vrste usluga koje pružaju banke građanima i poduzećima.²⁶

Tablica 1. Usluge koje pružaju banke, građanima i poduzećima

Usluge koje pružaju banke	
Građani	Poduzeća
Tekući računi	Žiro-račun poduzeća
Stambeni krediti	Kreditni za kupnju proizvodne opreme
Kreditne kartice	Korporativne kartice
Stambena štednja	Factoring
Kreditni za automobile	Garancije
Internet bankarstvo	Internet bankarstvo
Minus na tekućem računu	Okvirni krediti
	Terminski poslovi
	Izdavanje dionica i obveznica (investicijsko bankarstvo)
	Kreditni za automobile

Izvor: Gregurek, M., Vidaković, N., *Bankarsko poslovanje*, Zagreb, 2011., str. 187.

Iako je ova tablica samo skraćena lista usluga koje građani i poduzeća obavljaju s bankama, odmah treba primijetiti dvije stvari: prvo, popis na strani poduzeća puno je duži ali se isto tako vidi da postoje i stavke koje su zajedničke i građanima i poduzećima. Temeljna je usluga i za građane i za poduzeća osnovni račun putem kojega se može obavljati poslovna djelatnost - za građane je to tekući račun, a za poduzeća je žiro-račun. Internetskim bankarstvom koriste se i građani i poduzeća. Specifičnost potreba za kreditiranjem kod poduzeća odražava se u pristupu banke.²⁷ Poduzeća imaju svoje bankare koji najčešće imaju titule „menadžer za odnose s

²⁶ Gregurek, M., Vidaković, N., Nav.dj., str. 187.

²⁷ Isto

kljijentima“ (naziv u bankama je obično preuzet iz engleskoga jezika *relationship manager*, kratica RM). Takvi službenici banke vode poduzeća i nastoje povezati mogućnosti kreditiranja banke s potrebama i zahtjevima poduzeća.

2.2. Trajanje kredita

Kredite po trajanju autori Vidaković i Gregurek dijele u tri kategorije: kratkoročni, srednjoročni i dugoročni. Vremenski rok kredita umnogome određuje i karakteristike kredita. Trajanje kredita i rizičnost kredita za banku su proporcionalni. Što je duži rok trajanja kredita to postoji veća mogućnost da klijent u jednom trenutku neće više biti sposoban vraćati kredit. Zato dugoročni krediti moraju imati stabilne elemente osiguranja kako bi banka mogla osigurati adekvatnu kvalitetu aktive.²⁸

2.2.1. Kratkoročni krediti

Banka odobrava kratkoročne kredite iz mobiliziranih i kod nje koncentriranih depozita po viđenju iz kratkoročnih kredita središnje banke i kratkoročnih kredita drugih banaka. Kratkoročni zajam vrsta je zajma koja se dobiva za potporu privremenoj osobnoj ili poslovnoj potrebi za kapitalom. Budući da je riječ o vrsti kredita, uključuje iznos posuđenog kapitala i kamate koje treba platiti do određenog roka dospijeca, koji je obično u roku od godinu dana od dobivanja kredita. Među kratkoročnim kreditima posebno mjesto zauzimaju:²⁹

- obični kratkoročni krediti
- kontokorentni krediti
- lombardni krediti
- eskontni krediti
- akceptni krediti
- avalni krediti
- rambursni krediti.

Obični kratkoročni kredit odobrava se temeljem dokumentacije, a ostvaruje se doznakom sredstava na račun klijenta.

Eskontni kredit je takav bankarski posao koji se sastoji u kupovini mjenica koje nisu dospjele. Temelji se na eskontu mjenica u procesu njihove kupnje, pri čemu se stvarna

²⁸ Isto

²⁹ Živko, I., Kandžija, V., *Nav.dj.*, str. 158.

vrijednost mjenice izračunava tako da se od nominalne vrijednosti oduzme kamata-diskont (eskont) do dana dospijeca mjenice. U ovom procesu banka kupuje buduća potraživanja klijenta, a dospijecom, odnosno naplatom mjenice, banka dolazi do svojih sredstava. Eskontni kredit je jedan od najlikvidnijih bankarskih plasmana jer je kratkoročan, a likvidnost mu je zajamčena mogućnošću reeskonta kod drugih banaka ili središnje banke. Akceptnim kreditom banka ne odobrava pravi kratkoročni kredit nego vrši akcept mjenice povećavajući joj time bonitet i kvalitetu što omogućava tražitelju bankovnog akcepta sigurnije i brže dobivanje eskontnog kredita druge domaće ili inozemne banke. Banka akceptiranjem postaje glavni dužnik - trasat. Avalni kredit predstavlja jamstvo da će banka, u slučaju neisplaćivanja mjenice od strane izdavatelja, isplatiti svotu naznačenu u mjenici. Mjenica s avalom je kvalitetna i gotovo 100% sigurna. Rambursni kredit primjenjuje se u međunarodnoj razmjeni i postoje razne kombinacije rambursnog kredita. Rambursni kredit je u stvari akceptni kredit koji banka otvara uvozniku uz pokriće na njezino ime prenesenih robnih dokumenata, stavljajući ga na raspolaganje izvozniku.³⁰

2.2.2. Dugoročni krediti

O modelima i praksi dugoročnog financiranja ovise dostupnost financiranja investicijskih projekata i financiranje kupnje poslovnih, odnosno stambenih prostora (a čemu prethodi gospodarska aktivnost u formi gradnje i opremanja prostora s izraženim pozitivnim multiplikativnim efektima na brojne vezane djelatnosti), ali i za financiranje drugih namjena (npr. za poljoprivredu, rasplodnu stoku, vozila, opremu i dr.). Dakle, moglo bi se reći da o dostupnosti instrumenata dugoročnog financiranja značajno ovise gospodarska aktivnost pojedine zemlje, konkurentnost nacionalne ekonomije, standard stanovanja/života građana i dr.³¹

Ročnost ovih kredita nije i jedino njihovo obilježje. Izvori sredstava za odobravanje ovih kredita i njihove funkcije daleko nadmašuju značaj roka na koji se odobravaju. Akumulacija (štednja) kako gospodarskih subjekata, fondova, države tako i stanovništva čine najveći dio izvora ovih kredita. Osim toga u izvore ovih kredita, možemo ubrojiti i emisiju dugoročnih vrijednosnih papira (dionice, obveznice i sl.) čijom se realizacijom prikupljaju slobodna novčana sredstva. Dugoročno kreditiranje je u funkciji razvoja, ne povećava novčanu masu budući da se radi o prenošenju kupovne snage u načelu u profitabilne sektore. Da bi se donijela

³⁰ Ibidem.

³¹ Tepuš, M., *Analiza modela financiranja dugoročnih kredita posredstvom tržišta kapitala u Hrvatskoj*, Ekonomski pregled, 58 (7-8), 2007., str. 466.

isplativa odluka uz najmanji mogući rizik (optimalizacija rizika) davatelji kredita trebaju raspolagati mogućnošću kompletne analize poslovanja tražitelja kredita, trebaju istražiti mogućnosti plasmana robe ili usluga koje su predmet kreditiranja i drugo. Pored toga davatelj kredita mora raspolagati s nizom analiza vezanih za troškove kreditirane proizvodnje, treba poznavati okruženje tražitelja kredita odnosno mora raspolagati podacima koji će garantirati sigurno, profitabilno i racionalno poslovanje te povrat uloženi sredstava. Ujedno ovi krediti za razliku od kratkoročnih imaju i različitu kamatnu stopu i drukčija pokrića. Uobičajeno je, s obzirom na njihove osobine, dugoročne kredite dijeliti na hipotekarne i investicijske.³²

Dugoročni krediti imaju rok vraćanja preko jedne godine i pretpostavljaju veći rizik ulaganja, pa se pri odobravanju dugoročnih kredita banka odlučuje na zaračunavanje više kamatne stope te osiguravanje instrumenta osiguranja kreditnog plasmana - kolaterala. Kod odobravanja dugoročnih kredita koristi se drukčija procedura i sam kredit se koristi na poseban način. Između ostalog, izrađuju se elaborati i vrše se ocjene investicijskih projekata. Dok su kratkoročni krediti vezani za povremena obrtna sredstva, novčani promet i imaju svrhu da osiguravaju tekuću likvidnost proizvodnje i prometa, i to na kratki rok, dotle je dugoročno kreditiranje vezano za ulaganje novčanih sredstava za financiranje investicija, odnosno proširene reprodukcije.

Dugoročni krediti klasificiraju se, prema autorima Živku i Kandžiji na:³³

- investicijske kredite
- hipotekarne kredite
- kredite za pokriće prodaje na kredit i izvođenje investicijskih radova
- kredite za trajna obrtna sredstva.

Investicijski krediti namijenjeni su kreditiranju opreme, građevinskih objekata i infrastrukture. Raznovrsni investicijski projekti ocjenjuju se pomoću posebne metodologije koju izrađuje konzorcij ekonomskih instituta, ili metodologije međunarodne banke. Korištenje, odnosno plaćanje temelji se na situacijama i fakturama. Plaćanje na temelju situacije sastoji se iz skupa dokumenata temeljem kojih banka utvrđuje koliko je posla na nekom objektu obavljeno i koliko će sredstava iz kredita isplatiti izvođaču. Tako se izbjegava „divlje“ trošenje sredstava, trošenje bez kontrole. Investicijski krediti najčešće se vraćaju u ratama ili anuitetima.³⁴

³² Marić, B., Srb., V., Nav.dj., str. 55.

³³ Živko, I., Kandžija, V., Nav.dj., str. 159.

³⁴ Isto

Hipotekarni krediti najčešće se odobravaju uz zalog neke nepokretne stvari. Namjena hipotekarnih kredita odobrenih fizičkim osobama je kupnja kuće, zemljišta ili neke druge nekretnine. Visina odobrenog kredita ovisi o vrijednosti hipoteke (nekretnine) koja se zalaže. Zalog ujedno predstavlja instrument prisilne naplate potraživanja banke po odobrenom hipotekarnom kreditu ako korisnik kredita obveze po uzetom kreditu banci ne ispunjava ili kasni u istim. Omjer kredita i hipoteke mora biti veći od 80%. Različiti su modeli ugovaranja hipotekarnih kredita, a najčešći su hipotekarni krediti s fiksnom kamatnom stopom ili promjenjivom kamatnom stopom. Ovaj krediti moguće je otplaćivati jednokratno u cjelokupnom iznosu po isteku ugovorenog roka - fiksna hipoteka i kredit koji se otplaćuje prema amortizacijskom planu.

Kreditni za pokriće prodaje na kredit i izvođenje investicijskih radova najčešće se izdaju proizvođačima i izvođačima radova (brodova, prijevoznih sredstava, opreme, investicijskih radova), na rok do deset godina. Ovom skupinom kredita bave se razne institucije za financiranje izvoza dobara. Važnost osiguranja vraćanja kredita vrlo je bitna, a često se avaliraju mjenice koje izvođač „indosira“ banci koja je dala kredit. Kreditni za trajna obrtna sredstva traju do pet godina, a koriste se jednostavnom doznakom na žiroračun.

2.3. Kreditni stanovništvu

Potrošački kreditni su skupina kredita namijenjenih povećanju potrošačke moći klijenata banke. Najčešći oblici kredita odobrenih stanovništvu, koje navode autori Živko i Kandžija su:³⁵

- potrošački kreditni
- kreditni za stambenu izgradnju
- kredit za unaprjeđenje gospodarske djelatnosti
- lombardni kreditni
- kontnokorentni kreditni.

Glavni uvjeti za kreditiranje građanstva su prihodi pojedinca (plaća, mirovina), kvaliteta poduzeća u kojemu pojedinac radi te postojanje jamaca i sudužnika ili polaganje depozita ukoliko zajmotražitelj nije klijent banke.

Potrošački kreditni predstavljaju kredite koje odobravaju banke i druge financijske institucije potrošačima u cilju plaćanja dobara i usluga namijenjenih osobnoj potrošnji. Najčešća je

³⁵ Živko, I., Kandžija, V., *Nav.dj.*, str. 160.

namjena ovih kredita kupnja robe široke potrošnje: tekstila, bijele tehnike, namještaja. potrošnih dobara ili pak automobila. Rok vraćanja kreće se mjeseca do dvije godine, danas često i do pet godina.³⁶

Kreditni za stambenu izgradnju, odnosno kupovinu stana predstavljaju najčešći oblik hipotekarnog kredita - stambeni hipotekarni kredit. Stambeni kredit je kredit kojim se financira kupnje, izgradnja, dogradnja ili uređenje nekretnine, obično sa specificiranim anuitetima u razdoblju otplate. Zajmodavac (banka) daje zajmoprimcu stambeni kredit, ali za uzvrat traži različite instrumente osiguranja kao npr. založno pravo na imovinu, police osiguranja, jamce itd. Stambeni krediti se mogu koristiti i kao instrument ekonomske politike te se često kamatne stope na stambene kredite subvencioniraju kako bi se potakla građevinska djelatnost u zemlji. Tipično dospeljeće za stambene kredite je od 20-30 godina.³⁷

Kreditni za unaprjeđenje gospodarske djelatnosti daju se obrtnicima, a namjena im može biti izgradnja građevinskih objekata ili nabava opreme, npr. liječnički krediti. Rok vraćanja kreće se od 8 do 12 godina na osnovi učešća ili oročenog depozita.

Lombardni kredit je kredit na podlozi založenih vrijednosnih papira, vrijednih predmeta (vrijednosnih papira, zlata, umjetnina). Ime zahvaljuje talijanskoj pokrajini (Lombardiji) gdje je i nastao. Temelj ovog kreditnog posla je zalag realnih pokretnih vrijednosti. Najčešće je to zlato, nakit, umjetničke kolekcije, numizmatika, vrijednosti papiri i druga vrijedna pokretna dobra. Lombardne kredite odobravaju banke, ali i specijalizirane institucije (npr. zalagaonice). Osnovicu za ovaj kreditni posao čini prometna, tržišna vrijednost založene stvari. U razvijenim tržišnim gospodarstvima tržišna vrijednost ovih efekata se formira na burzama. Zbog zaštite interesa vjerovnika iznos kredita je uvijek niži od te, prometne vrijednosti zaloga. Također postoji mogućnost, što je kao i ostale uvjete kod odobrenog kredita potrebno regulirati ugovorom, da se tijekom korištenja kredita, zbog promjene tržišnih vrijednosti efekata traži dopuna zaloga nad založenom stvari. Prednost ovih kredita je i u činjenici da njegov tražitelj ostaje vlasnik nad založenom stvari. U slučaju ne vraćanja kredita (s pripadajućom kamatom i troškovima) vjerovnik prodaje založene efekte putem licitacije. Iz ostvarene prodajne cijene podmiruje svoja potraživanja. Ukoliko se prodajom ostvari veća cijena od odobrenog kredita taj iznos pripada dužniku, odnosno vlasniku založene stvari.³⁸

³⁶ Isto

³⁷ Stambeni kredit, dostupno na: <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/S/Stambeni-kredit>, (2.3.2021.)

³⁸ Lombardni kredit, dostupno na: <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/L/Lombardni-kredit>, (2.3.2021.)

Pozajmice na osnovi oročenih depozita su kratkoročne, a cilj im je da se ne prekine rok oročavanja glavnice.

Kontokorentni krediti daju pokriće za prekoračenje na tekućem računu. Kontokorentni kredit ili kredit po tekućem računu je vrlo čest i praktičan oblik kreditiranja. Na temelju solidnosti tražitelja kredita (npr. stalni priljev sredstava na tekući račun kao stoje plaća, mirovina ili sl.) banka odobrava ovakav kredit pri čemu utvrđuje njegovu maksimalnu visinu. Osobitost ovoga kredita da komitent (dužnik) plaća kamatu samo na visinu angažiranih sredstava (a ne na cjelokupni iznos odobrenog kredita). Ujedno za vrijeme nekorištenja kredita (veći priljev nego odljev na tekući račun) banka plaća kamatu. Međusobni odnosi između korisnika kredita i banke utvrđuju se ugovorom.³⁹

Kod ovog oblika bankovnog kredita prvenstvenu ulogu igra kreditna sposobnost i bonitet poslovanja koju banka temeljito ispituje zbog osiguranja naplate odobrenog kredita u ugovorenom roku. Između banke i nosioca kredita zaključuje se ugovor u kojem se ugovaraju osnovni uvjeti odobrenog kredita kao što su:⁴⁰

- iznos odobrenog kredita
- rok trajanja kredita
- visina aktivne i pasivne kamate po kontokotentu
- iznos provizije
- uvjeti otkaza kredita
- način valutiranja.

Kreditni za kupnju dionica („*margin credit*“) namjenski su krediti kojima se omogućuje klijentima banke kupnja vrijednosnih papira koje banka nudi. Riječ je o vrijednosnim papirima koji su uvršteni i listaju se na službenim kotacijama.⁴¹

Kredit po kreditnim karticama predstavlja obvezu banke da će posuditi određeni iznos kroz određeno vremensko razdoblje klijentima koji vrše kupnju roba i usluga putem kreditne kartice.

³⁹ Kredit po tekućem računu, dostupno na: <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/K/Kredit-po-teku%C4%87em-ra%C4%8Dunu>, (2.3.2021.)

⁴⁰ Katunarić, A., *Banka – principi i praksa bankovnog poslovanja*, CIP, Zagreb, 1988., str. 256.

⁴¹ Živko, I., Kandžija, V., *Nav.dj.*, str. 160.

2.4. Krediti poduzećima

Kreditni poduzećima su krediti namijenjeni za projektno financiranje, a banka ih odobrava uz različite rokove otplate, što ovisno o prirodi posla ili projekta. Svrha kredita poduzećima je da, uz pomoć sredstava dobivenih od banke, poduzeće ostvari točno specijalizirani projekt. Korisnici ovakvih kredita su obrtnici, slobodna zanimanja i trgovačka društva. Namjena takvih kredita može biti, kako navode autori Vidaković i Gregurek:⁴²

- obavljanje jasno definirana poslovnog plana ili projekta
- kupnja zemljišta i uređenje infrastrukture objekta
- kupnja, izgradnja, rekonstrukcija, uređenje ili proširenje objekta
- nabava opreme i dijelova opreme
- nabava prijevoznih sredstava i osobnih vozila za poslovne potrebe,
- refinanciranje namjenskih dugoročnih kredita odobrenih u drugim bankama utrošenih u investiciju,
- refundacija ulaganja u dugotrajnu imovinu obavljenih u prethodnih 12 mjeseci.

Razumijevanje poslovanja poduzeća od strane RM-a značajno je zato da bi u kanalima banke kredit mogao biti odobren. Nakon podnošenja zahtjeva za kredit, odobrenje kredita ovisi o poslovnim politikama banke.

Većina banaka traži da se kreditni zahtjevi individualno analiziraju u sektoru kreditne analize. Uloga sektora kreditne analize je značajna zato što predstavlja internu analizu kvalitete plasmana banke. Nakon podnošenja zahtjeva za kredit, RM prosljeđuje zahtjev sektoru kreditne analize gdje o tome zahtjevu kreditni analitičar piše mišljenje o kvaliteti potencijalnoga plasmana. To se mišljenje, zajedno s kreditnim zahtjevom, predaje dogovornoj osobi koja odobrava kredit. Upravo zbog ove procedure za RM-a je bitno da poznaje svoje poduzeće kako bi kreditni zahtjev imao što veće šanse za odobrenja nakon podnošenja. Namjena subvencioniranih kredita, primjerice, može biti:⁴³

- financiranje posebnih projekata,
- financiranje sezonskih poslova,
- financiranje ugovorenih poslova za isporuku robe i usluga,
- financiranje ostalih potreba za obrtnim sredstvima.

⁴² Vidaković, N., Gregurek, M., *Nav.dj.*, str. 189.

⁴³ Vidaković, N., Gregurek, M., *Nav.dj.*, str. 192.

U tablici 2 predstavljene su vrste kredita namijenjene poduzećima.

Tablica 2. Proizvodi banke za poduzeća

Proizvodi banke za poduzeća	
Vrsta kredita	Namjena kredita
Kreditni za repromaterijal	Kreditni koje poduzeće uzima kako bi kupilo sredstava za proizvodnju.
Agro krediti	Kreditni namijenjeni poljoprivrednim djelatnicima.
Subvencionirani krediti	Kreditni kod kojih jedan dio kamate i/ili glavnice snosi netko drugi, a ne poduzeće koje je diglo kredit.
Kreditni kupcima	Kreditni namijenjeni poduzećima koja kupuju posebnu robu.
Opći krediti	Kreditni opće namjene, često se koriste za pokrivanje tekuće likvidnosti poduzeća
Sindicirani krediti	Iznimno veliki kreditni za koje je potrebno nekoliko banaka – sindikat banka - da bi se kredit mogao ostvariti.
Lombardni krediti	Kreditni kojima su zalog financijski instrumenti kao što su dionice ili obveznice.
Okvirni ili revolving krediti	Ovi kreditni funkcioniraju poput minusa na tekućem računu. Banka odobri prava vučenja poduzeću koja poduzeće može upotrebljavati po potrebi. Najčešće se koriste kao izvor kratkoročne likvidnosti i plaćanja.
Kreditni za posebne programe	Kreditni koji imaju povlaštenu kamatnu stopu i kojima se kreditira posebna grana ekonomije s namjerom poticanja te ekonomske grane
Kreditni iz sredstava EU	Kreditni koji dolaze iz sredstava EU kojima se kreditiraju posebne grane ekonomije. Ovi kreditni su podkategorija kredita za posebne programe.
Obrtnički krediti	Kratkoročni kredit: a) za obrtna sredstva (financiranje ugovorenih i sezonskih poslova te ostalih namjenskih potreba za obrtnim sredstvima) b) refinanciranje kratkoročnih kredita za obrtna sredstva odobrenih u drugim bankama.

	<p>Dugoročni kredit:</p> <p>a) za trajna obrtna sredstva</p> <p>b) refinanciranje dugoročnih kredita za trajna obrtna sredstva odobrenih u drugim bankama</p>
Dugoročni investicijski krediti	<p>Dugoročnim investicijskim kreditima poduzeća mogu realizirati svoje poslovne planove. Financirati mogu ulaganja poput: kupnje zemljišta; kupnje, izgradnje, proširenja ili modernizacije poslovnih nekretnina; nabave opreme i prijevoznih sredstava; nabave poljoprivrednih strojeva i opreme (traktori, kombajni, sijačice, prskalice i svi ostali strojevi i oprema) te sva ostala ulaganja u poljoprivredi; refinanciranja dugoročnih kredita odobrenih kod drugih banaka; obrtnih sredstava u funkciji investicije.</p>

Izvor: Vidaković, N., Gregurek, M.: *Bankarsko poslovanje*, Zagreb, 2011., str. 178., Zagrebačka banka, Kredit za poslovno financiranje, dostupno na: <https://www.zaba.hr/home/mali-poduzetnici/kredit-za-poslovno-financiranje#pan4>, (19.4.2021.)

3. KREDITNO U ODNOSU NA VLASNIČKO FINANCIRANJE

Vlasnici malih poduzeća neprestano se suočavaju s odlukom kako financirati poslovanje i rast svog poslovanja. Odluke o izvoru financiranja uključuju mnoge čimbenike, uključujući koliki dug tvrtka već ima u drugim projektima i predvidljivost novčanog toka tvrtke. Vlasničkim novcem od investitora, vlasnik je oslobođen pritiska da ispuni rokove fiksnih zajmova. Međutim, on se mora odreći neke kontrole svog poslovanja i često se mora savjetovati s investitorima kada donosi velike odluke.⁴⁴

Vlasničko financiranje se može definirati i kao transakcija u kojoj prodavatelj nekretnine, opreme, stroja i sl. financira kupnju izravno s osobom ili entitetom koji je kupuje, bilo u cijelosti ili djelomično. Ova vrsta aranžmana može biti korisna i za prodavače i za kupce jer eliminira troškove bankarskog posrednika. Međutim, vlasničko financiranje može stvoriti mnogo veći rizik i odgovornosti za vlasnika.⁴⁵

Vlasničko financiranje koristi se kada tvrtke (često novoosnovane tvrtke) imaju kratkoročnu potrebu za gotovinom. Tipično je da tvrtke nekoliko puta koriste financiranje vlastitim kapitalom tijekom procesa dostizanja faze poslovne zrelosti. Nacionalne i lokalne vlade pomno prate financiranje kako bi osigurale da sve učinjeno slijedi propise. Startup tvrtka koja izraste u uspješnu tvrtku imat će nekoliko krugova vlasničkog financiranja kako se bude razvijala. Budući da startup obično privlači različite tipove investitora u različitim fazama svog razvoja, može koristiti različite instrumente kapitala za svoje potrebe financiranja. Vlasničko financiranje razlikuje se od kreditnog gdje u financiranju dugova, tvrtka preuzima zajam i s vremenom vraća zajam s kamatama, dok u vlasničkom financiranju tvrtka prodaje vlasnički udio u zamjenu za sredstva. Na primjer, investitori i rizični kapitalisti - koji su općenito prvi ulagači u novoosnovane tvrtke - skloni su favoriziranju konvertibilnih povlaštenih dionica, a ne običnog kapitala u zamjenu za financiranje novih tvrtki, jer prve imaju veći potencijal za rast i neke negativne strane. Jednom kada tvrtka naraste dovoljno velika da razmisli o izlasku na tržište, mogla bi razmisliti o prodaji kapitala velikim i malim ulagačima. Kasnije, ako poduzeću

⁴⁴ Woodruff, J., The Advantages and Disadvantages of Debt and Equity Financing, dostupno na: <https://www.investopedia.com/terms/o/owner-financing.asp>, (5.3.2021.)

⁴⁵ Kopp, M., P., Owner Financing, dostupno na: <https://smallbusiness.chron.com/advantages-disadvantages-debt-equity-financing-55504.html>, (6.3.2021.)

treba dodatni kapital, može odabrati sekundarno financiranje glavnicom, poput ponude prava ili ponude vlasničkih udjela.⁴⁶

3.1. Prednosti i nedostaci vlasničkog financiranja

Financiranje poslovnog projekta putem vlasničkog financiranja može imati brojne prednosti, uključujući:⁴⁷

1. Financiranje je posvećeno poduzetničkom poslovanju i planiranim projektima. Ulagači svoje ulaganje ostvaruju samo ako posao dobro posluje, npr. putem flotacije dionicama ili prodajom novim ulagačima.
2. Nije potrebni pratiti troškove servisiranja bankovnih zajmova ili financiranja duga, što omogućuje da se kapital koristi za poslovne aktivnosti.
3. Vanjski investitori očekuju da posao donosi vrijednost, pomažući poduzetniku u istraživanju i izvršavanju ideja rasta.
4. I investitori su zainteresirani za uspjeh poslovanja, tj. njegov rast, profitabilnost i povećanje vrijednosti.
5. Ulagači su često spremni osigurati dodatna financijska sredstva kako posao raste.
6. Manje poslovnog rizika jer nema fiksnih mjesečnih plaćanja zajma. To može biti posebno korisno kod startup tvrtki koje možda neće imati pozitivne novčane tijekove tijekom prvih mjeseci.
7. Vlasničko financiranje ne crpi sredstva iz poslovanja. Otplata duga zajma uzima sredstva iz novčanog toka tvrtke, smanjujući novac potreban za financiranje rasta.
8. Dugoročno planiranje: Dioničari ne očekuju da će odmah dobiti povrat uloženog. Imaju dugoročni pogled i suočavaju se s mogućnošću gubitka novca ako posao propadne.

Međutim, postoje nedostaci i kod vlasničkog financiranja. Vrijedno je uzeti u obzir da:

1. Prikupljanje vlastitih financijskih sredstava je zahtjevno, skupo i dugotrajno te može usmjeriti fokus uprave od osnovnih poslovnih aktivnosti.
2. Potencijalni investitori tražit će sveobuhvatne osnovne informacije o poduzeću i njegovom poslovanju. Pažljivo će pogledati prošle rezultate i prognoze i istražiti će upravni tim. Međutim, mnogim tvrtkama ovaj je postupak koristan, bez obzira je li prikupljanje sredstava uspješno ili ne.

⁴⁶ Bantan, C., Equity Financing, dostupno na: <https://www.investopedia.com/terms/e/equityfinancing.asp>, (2.3.2021.)

⁴⁷ Equity finance, dostupno na: <https://www.nibusinessinfo.co.uk/content/advantages-and-disadvantages-equity-finance>, (5.3.2021.)

3. Ovisno o investitoru, moguć je izgubiti određenu količinu moći donošenja upravljačkih odluka.
4. Dioničari očekuju povrat novca. Vlasnik tvrtke mora biti spreman podijeliti dio dobiti tvrtke sa svojim dioničkim partnerima. Iznos novca plaćen partnerima mogao bi biti veći od kamatnih stopa na financiranje duga.
5. Gubitak kontrole - vlasnik se mora odreći neke kontrole nad svojom tvrtkom kada preuzme dodatne investitore. Dionički partneri žele imati glas u donošenju poslovnih odluka, posebno velikih odluka.
6. Potencijal za sukob - svi se partneri neće uvijek složiti prilikom donošenja odluka. Ti sukobi mogu nastati iz različitih vizija tvrtke i neslaganja oko stilova upravljanja. Vlasnik mora biti spreman nositi se s tim razlikama u mišljenjima.

3.2. Zahtjevi za vlasničko financiranje

Ugovor o vlasničkom financiranju trebao bi se olakšati putem mjenice. Mjenica opisuje uvjete aranžmana, uključujući, ali ne ograničavajući se na kamatnu stopu, raspored otplate i posljedice neplaćanja. Vlasnik također obično zadržava vlasništvo nad imovinom sve dok se ne izvrše sve uplate kako bi se zaštitio od neplaćanja. Nekim transakcijama vlasnik može u potpunosti upravljati, ali općenito je korisna pomoć odvjetnika kako bi se osiguralo da su sve baze pokrivene.⁴⁸

Proces financiranja vlasničkim udjelom reguliran je pravilima koja lokalna ili nacionalna vlast nameću u većini jurisdikcija. Vlasničko financiranje stoga je često popraćeno memorandumom o ponudi, koji sadrži opsežne informacije koje bi investitoru trebale pomoći da donese informiranu odluku o meritumu financiranja. Memorandum ili prospekt sadržavat će aktivnosti tvrtke, informacije o njezinim službenicima i direktorima, kako će se koristiti prihod od financiranja, čimbenici rizika i financijski izvještaji. Namjera investitora za vlasničkim financiranjem značajno ovisi o stanju na financijskim tržištima općenito, a posebno na tržištima dionica. Iako je stalni tempo vlasničkog financiranja znak povjerenja investitora, bujica financiranja može ukazivati na pretjerani optimizam i nadolazeći vrh tržišta. Tempo financiranja dionicama obično naglo opada nakon kontinuirane korekcije tržišta zbog rizika investitora.⁴⁹

⁴⁸ Kopp, M., P., Owner Financing, dostupno na: <https://www.investopedia.com/terms/o/owner-financing.asp>, (5.3.2021.)

⁴⁹ Bantan, C., Equity Financing, dostupno na: <https://www.investopedia.com/terms/e/equityfinancing.asp>, (2.3.2021.)

3.3. Prednosti i nedostaci kreditiranja

Bankarski kredit ima, u odnosu na vlasnikov kapital, određene prednosti i nedostatke. Većinu malih poduzeća, organiziranih u inokosna i partnerska poduzeća, ne karakterizira ni dugoročna postojanost ni neograničena odgovornost, a to za takva poduzeća predstavlja veliki nedostatak prilikom želje za dugoročnim financiranjem. Za banku, koja novčana sredstva posuđuje na kraći period, dugoročna stabilnost poduzeća i nije previše ozbiljan čimbenik, jer se banka u tom slučaju oslanja uglavnom na kratkoročno financijsko poslovanje poduzeća. Zato će malim poduzećima sa zadovoljavajućim kreditnim položajem i s osiguranim instrumentima povrata kredita, banke spremno odobriti plasman novčanih sredstava, koja mogu biti čak i znatno veća od vlastitoga kapitala tih poduzeća. Uslijed toga, takvim je poduzećima omogućeno vođenje većeg broja poslovnih aktivnosti nego što bi to mogla samo na osnovi vlastitoga kapitala koji se tako način indirektno povećava.

U usporedbi s dugoročnim kreditnim sredstvima, kratkoročni bankarski krediti imaju veće prednosti, a i određene nedostatke. Kratkoročna kreditna sredstva se, kao prvo, obično lakše dobiju i mnogo su fleksibilnija. Kratkoročni bankarski krediti obično se i uzimaju radi zadovoljavanja neposrednih i privremenih novčanih potreba, pa se samo taj kratki (privremeni) period i plaća kamata. Nasuprot tome, kod dugoročnih kredita kamata se mora plaćati i za one periode unutar ukupno ugovorenoga roka kad trenutna realna potreba za novčanim sredstvima možda i ne postoji, ali se zbog karaktera dugoročnoga kredita i financijskoga plana kapital mora koristiti. Osnovna opasnost što se pojavljuje kod kratkoročnog bankarskog kreditiranja, u usporedbi s dugoročnim, je u ranoj dospjelosti kreditnog iznosa. No, ovaj se nedostatak ublažuje mogućnošću obnove ili prolongacije kratkoročnog kredita.⁵⁰ Kad se poduzeće zadovoljavajuće poslovno razvija, banka u većini slučajeva neće oklijevati u pozitivnom rješavanju njegova zahtjeva za obnovom ili prolongacijom kredita.

⁵⁰ Negro, F., *Nav.dj.*, str. 199.

4. FINANCIRANJE DUGOROČNIM KREDITIMA: PRIMJER ZAGREBAČKE BANKE

Zagrebačka banka (ZABA) je članica UniCredit grupe i po mnogim parametrima vodeća banka u Republici Hrvatskoj. Na temelju svoje vodeće pozicije u Hrvatskoj Banka zadovoljava potrebe klijenata pružajući konkretna rješenja koja pokreću sinergija poslovanja: komercijalnog bankarstva, korporativnog i investicijskog bankarstva i upravljanja imovinom.⁵¹

4.1. Namjena kredita

Kada je riječ o dugoročnim investicijskim kreditima banka nudi spektar kredita za različite namijene. Financirati se mogu ulaganja kao što su:⁵²

- kupnja zemljišta
- kupnja, izgradnja, proširenje ili modernizacije poslovnih nekretnina
- nabava opreme i prijevoznih sredstava
- nabava poljoprivrednih strojeva i opreme (traktori, kombajni, sijačice, prskalice i svi ostali strojevi i oprema) te sva ostala ulaganja u poljoprivredi
- refinanciranja dugoročnih kredita odobrenih kod drugih banaka
- obrtna sredstava u funkciji investicije.

4.2. Uvjeti financiranja

Kada je o uvjetima financiranja riječ, isti su strukturirani i prilagođeni svakom projektu koji se financira. Širokom paletom proizvoda i usluga banka pruža optimalno financijsko rješenje za poslovanje. Ponuda kredita, pored ostalog, obuhvaća:

- investicije
- razvoj turističke djelatnosti
- razvoj investicijskih radova i popravaka stamenih zgrada
- specijalistička slobodna zanimanja (postojeći i start-up poduzetnici)
- nabavu John Deere poljoprivrednih strojeva i opreme
- poljoprivrednike

⁵¹ O nama - Zagrebačka banka, dostupno na: <https://www.zaba.hr/home/o-nama/o-nama/pregled>, (10.3.2021.)

⁵² Zagrebačka banka, Dugoročni investicijski krediti, dostupno na: <https://www.zaba.hr/home/mali-poduzetnici/financiranje/financiranje-investicija/dugorocni-investicijski-krediti>, (2.3.2021.)

4.3. Prednosti

Prednosti korištenja dugoročnog kreditiranja u ovoj banci su sljedeći:

- Individualan pristup – Zagrebačka banka uvažava specifičnosti projekta i poduzetničke potrebe te predlaže optimalno financijsko rješenje.
- Povoljni izvori financiranja - suradnjom s razvojnim financijskim institucijama te ministarstvima i jedinicama lokalne samouprave, banka omogućuje povoljnije uvjete financiranja.
- Stručno savjetovanje pri planiranju investicije – dodijeljeni poduzetnički bankar pomaže klijentu u sastavljanju poslovnog plana i savjetuje ga kako na najbolji mogući način postaviti financijsku konstrukciju i maksimizirati učinke investicije.

4.4. Potrebna dokumentacija

Potrebna dokumentacija za realizaciju kredita je:⁵³

- Zahtjev za kredit
- Statusna dokumentacija (nije potrebno za klijente Zagrebačke banke)
- Financijska dokumentacija:
- Za obveznike poreza na dohodak:
 - prijava poreza na dohodak za protekle dvije godine poslovanja s prilogima: izvadak iz Knjige primitaka i izdataka i popis dugotrajne imovine
 - preslika rješenja Porezne uprave o visini obveze poreza na dohodak za protekle tri godine
 - izvadak iz Knjige primitaka i izdataka za tekuću godinu
 - pregled dugotrajne imovine, pregled obveza i potraživanja na dan podnošenja zahtjeva
 - potvrda o dugovanju prema Poreznoj upravi, te HZZO-u i HZMO-u

Za obveznike poreza na dobit:

- preslika potpune prijave poreza na dobit s godišnjim financijskim izvještajima, ovjerene od Porezne uprave za protekle dvije godine poslovanja
- financijski izvještaji za zadnji kvartal prije podnošenja zahtjeva
- analitička izvješća (kupci, dobavljači, zalihe, zaduženja kod drugih banaka i/ili leasing kuća)

⁵³ Zagrebačka banka, Dugoročni investicijski krediti, dostupno na: <https://www.zaba.hr/home/mali-poduzetnici/financiranje/financiranje-investicija/dugorocni-investicijski-kredit#pan2>, (2.3.2021.)

- BON-2 ili SOL-2 ne stariji od mjesec dana i to samo za račune izvan Zagrebačke banke
Banka po potrebi može zatražiti i drugu dokumentaciju.

4.5. Posebni programi kreditiranja

ZABA ima u ponudi i posebne programe kreditiranja, kao što su:⁵⁴

- Suradnja s Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak (HBOR-om) – to uključuje Programe poticanja izvoza, malog i srednjeg poduzetništva te razvoj gospodarskih djelatnosti uz povoljne kamatne stope.
- Suradnje s međunarodnim financijskim institucijama - Zagrebačka banka nudi povoljne uvjete financiranja putem suradnji s međunarodnim financijskim institucijama.
- Suradnje s jedinicama lokalne i područne samouprave - Zagrebačka banka podupire posebne programe namijenjene poticanju razvoja gospodarstva.
- Suradnja s Hrvatskom agencijom za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO) - Zagrebačka banka nudi povoljne uvjete financiranja u suradnji s agencijom HAMAG-BICRO.

U suradnji s Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak banka nudi financiranje uz atraktivne uvjete financiranja kroz provedbu financijskih instrumenata iz strukturnih i investicijskih fondova EU, te kroz programe poticanja izvoza, financiranja razvoja gospodarskih djelatnosti, poticanja malog i srednjeg poduzetništva.⁵⁵

U suradnji s jedinicama lokalne uprave i samouprave banka podupire posebne programe namijenjene poticanju razvoja gospodarstva. Krediti na temelju ugovora o poslovnoj suradnji sa županijama:

1. Program kreditiranja proljetne sjetve na području Bjelovarsko-bilogorske županije.
2. Program kreditiranja stočarske proizvodnje na području Bjelovarsko-bilogorske županije.
3. Program „Poduzetnički krediti - 2018“ sa Sisačko-moslavačkom županijom.
4. Program kreditiranja poduzetništva i obrta putem subvencioniranja kamate kredita sa Splitsko-dalmatinskom županijom.

⁵⁴ Posebni programi kreditiranja, dostupno na: <https://www.zaba.hr/home/srednja-i-velika-poduzeca/financiranje/kredit/posebni-programi-kreditiranja>, (3.3.2021.)

⁵⁵ Suradnja s Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak (HBOR-om), dostupno na: <https://www.zaba.hr/home/srednja-i-velika-poduzeca/suradnja-s-hrvatskom-bankom-za-obnovu-i-razvitak1>, (2.3.2021.)

5. Program kreditiranja „Poduzetnik Istarska županija 2019.“
6. Program za poticanje malog i srednjeg poduzetništva u Dubrovačko-neretvanskoj županiji za razdoblje 2019. – 2021. godine.
7. Program kreditiranja poduzetništva i obrta putem subvencioniranja kamate kredita u Zadarskoj županiji.
8. Program kreditiranja proljetne i jesenje sjetve u 2019. godini na području Virovitičko-podravске županije.
9. Program kreditiranja sjetve i stočarske proizvodnje na području Osječko-baranjske županije.

Kreditni na temelju ugovora o poslovnoj suradnji s gradovima:

1. Program de minimis potpora za razvoj malog gospodarstva na području grada Kastva u 2018. godini.
2. Program subvencioniranja redovne kamate i naknade za obradu poduzetničkih kredita u 2018. godini s gradom Rijeka.
3. Program „Sisački poduzetnik/ca 2019.“ s gradom Siskom.

5. ZAKLJUČAK

U radu je analizirano financiranje dugoročnim kreditima na primjeru Zagrebačke banke. Kredit predstavlja ustupanje određenog novčanog iznosa od strane kreditora (vjerovnika, zajmodavca) nekoj osobi (dužniku, debitoru, zajmoprimcu) uz obvezu da mu ih vrati u dogovorenom roku i plati pripadajuću kamatnu stopu. Bankarski kredit može se definirati kao iznos novca posuđen na određeno vrijeme u okviru dogovorenog rasporeda otplate. Iznos otplate ovisit će o veličini i trajanju kredita i kamatnoj stopi. Mnoga poduzeća koriste bankovne kredite kao oblik financiranja ulaganja u poduzeće. Zapravo, bankovni krediti imaju tendenciju da budu dostupniji dobro stojećim i rastućim poduzećima, a ne onima koji su na početku poslovanja. Krediti mogu biti na određeni jednokratni iznos ili mogu biti dostupni kao otvorena kreditna linija do određenog limita. Krediti dolaze u mnogo različitih oblika, uključujući osigurane, neosigurane, komercijalne i osobne zajmove.

Dugoročnim kreditom obično se smatra kredit s rokom otplate dužim od pet godina. Dugoročni bankarski krediti u pravilu su podržani kolateralom tvrtke, obično u obliku imovine tvrtke. Ugovori o zajmu obično sadrže restriktivne ugovore koji detaljno opisuju što tvrtka može, a što ne može učiniti tijekom razdoblja otplate kredita. Na primjer, banka može odrediti da tvrtka ne može preuzeti veći dug tijekom trajanja dugoročnog zajma. Dugoročni zajmovi obično se vraćaju novčanim tijekom tvrtke tijekom trajanja zajma ili određenim postotkom dobiti koja se izdvaja u tu svrhu.

U radu je predstavljeno i dugoročno kreditiranje na primjeru Zagrebačke banke. Ova banka je dugi niz godina vodeća banka u Republici Hrvatskoj prema brojnim parametrima.

Prednosti korištenja dugoročnog kreditiranja u ovoj banci su sljedeći: individualan pristup – Zagrebačka banka uvažava specifičnosti projekta i poduzetničke potrebe te predlaže optimalno financijsko rješenje. Nadalje, ZABA nudi povoljne izvore financiranja temeljem suradnje s razvojnim financijskim institucijama te ministarstvima i jedinicama lokalne samouprave. Konačno, ZABA nudi stručno savjetovanje pri planiranju investicije – dodijeljeni poduzetnički bankar pomaže klijentu u sastavljanju poslovnog plana i savjetuje ga kako na najbolji mogući način postaviti financijsku konstrukciju i maksimizirati učinke investicije.

LITERATURA:

1. Gregurek, M., Vidaković, N., Bankarsko poslovanje, M.A.K. Golden, Zagreb, 2011.
2. Ivanović, Z., Financijski menadžment, Sveučilište u Rijeci, Hotelijerski fakultet, Opatija, 1997.
3. Katunarić, A., Banka – principi i praksa bankovnog poslovanja, CIP, Zagreb, 1988.
4. Leko, V., Mates, N., Rječnik bankarstva i financija, Masmmedia, Zagreb, 1993.
5. Marić, B., Srb., V., Bankarsko poslovanje, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet, Osijek, 2003.
6. Negro, F., Financijski management, Udžbenici Visoke škole za turizam u Šibeniku, Šibenik, 2001.
7. Novak, B., Financijska tržišta i institucije, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Grafika, Osijek, 2005.
8. Samodol, A., Korištenje i kreiranje kreditnog potencijala hrvatskih banaka s analizom endogenih i egzogenih varijabli, Ekonomski pregled, 64 (6) 587.-604., 2013.
9. Tepuš, M., Analiza modela financiranja dugoročnih kredita posredstvom tržišta kapitala u Hrvatskoj, Ekonomski pregled, 58 (7-8), 2007.
10. Tomašević, J., Novac i kredit, Dom i svijet, Zagreb, 2004.
11. Živko, I., Kandžija, V., Upravljanje bankama, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Sveučilište u Mostaru, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar, Rijeka, 2014.

Internet izvori:

1. Bantan, C., Equity Financing, dostupno na: <https://www.investopedia.com/terms/e/equityfinancing.asp>, (2.3.2021.)
2. Equity finance, dostupno na: <https://www.nibusinessinfo.co.uk/content/advantages-and-disadvantages-equity-finance>, (5.3.2021.)
3. Kopp, M., P., Owner Financing, dostupno na: <https://smallbusiness.chron.com/advantages-disadvantages-debt-equity-financing-55504.html>, (6.3.2021.)
4. Kredit po tekućem računu, dostupno na: <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/K/Kredit-po-teku%C4%87em-ra%C4%8Dunu>, (2.3.2021.)
5. Lombardni kredit, dostupno na: <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/L/Lombardni-kredit>, (2.3.2021.)

6. O nama - Zagrebačka banka, dostupno na: <https://www.zaba.hr/home/o-nama/o-nama/pregled>, (10.3.2021.)
7. Posebni programi kreditiranja, dostupno na: <https://www.zaba.hr/home/srednja-i-velika-poduzeca/financiranje/kredit/posebni-programi-kreditiranja>, (3.3.2021.)
8. Stambeni kredit, dostupno na: <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/S/Stambeni-kredit>, (2.3.2021.)
9. Woodruff, J., The Advantages and Disadvantages of Debt and Equity Financing, dostupno na: <https://www.investopedia.com/terms/o/owner-financing.asp>, (5.3.2021.)
10. Zagrebačka banka, Dugoročni investicijski krediti, dostupno na: <https://www.zaba.hr/home/mali-poduzetnici/financiranje/financiranje-investicija/dugorocni-investicijski-krediti>, (2.3.2021.)
11. Zagrebačka banka, Dugoročni investicijski krediti, dostupno na: <https://www.zaba.hr/home/mali-poduzetnici/financiranje/financiranje-investicija/dugorocni-investicijski-krediti#pan2>, (2.3.2021.)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Usluge koje pružaju banke, građanima i poduzećima 13

Tablica 2. Proizvodi banke za poduzeća 21

SAŽETAK

Primarna je funkcija banke osiguranje kredita svojim klijentima (kreiranje kredita i širenje kreditnog portfelja). Kredit se može definirati kao sposobnost pribavljanja vlasništva i primitka dobara za uporabu u sadašnjosti dok se za ta dobra plaćanje odgađa na neki datum u budućnosti. Glavno je obilježje kredita obveza njegova vraćanja, tj. obveza dužnika da uzeti kredit po isteku vremenskog razdoblja na koje je kreditni ugovor zaključen, odobreni iznos kredita vrati kreditoru. Iznos novca koji banka stavlja na raspolaganje i uplaćuje na račun zajmotražitelju predstavlja kredit. Dugoročnim kreditom obično se smatra kredit s rokom otplate dužim od pet godina. U radu je predstavljeno i dugoročno kreditiranje na primjeru Zagrebačke banke. Ova banka je dugi niz godina vodeća banka u Republici Hrvatskoj prema brojnim parametrima. Prednosti korištenja dugoročnog kreditiranja u ovoj banci su sljedeći: individualan pristup – Zagrebačka banka uvažava specifičnosti projekta i poduzetničke potrebe te predlaže optimalno financijsko rješenje. Nadalje, ZABA nudi povoljne izvore financiranja temeljem suradnje s razvojnim financijskim institucijama te ministarstvima i jedinicama lokalne samouprave. Konačno, ZABA nudi stručno savjetovanje pri planiranju investicije – dodijeljeni poduzetnički bankar pomaže klijentu u sastavljanju poslovnog plana i savjetuje ga kako na najbolji mogući način postaviti financijsku konstrukciju i maksimizirati učinke investicije.

Ključne riječi: kreditiranje, dugoročno kreditiranje, Zagrebačka banka

SUMMARY

The primary function of the bank is to insure loans to its clients (creating loans and expanding the loan portfolio). A loan can be defined as the ability to acquire ownership and receive goods for use in the present while for those goods payment is deferred to some date in the future. The main feature of the loan is the obligation to repay it, ie the obligation of the debtor to take the loan after the expiration of the time period for which the loan agreement is concluded, to return the approved loan amount to the lender. The amount of money that the bank makes available and pays into the account of the borrower is a loan. A long-term loan is usually considered to be a loan with a repayment period of more than five years. The paper also presents long-term lending on the example of Zagrebačka banka. For many years, this bank has been the leading bank in the Republic of Croatia in terms of numerous parameters. The advantages of using long-term lending in this bank are the following: individual approach - Zagrebačka banka takes into account the specifics of the project and entrepreneurial needs and proposes the optimal financial solution. Furthermore, ZABA offers favorable sources of financing based on cooperation with development financial institutions and ministries and local self-government units. Finally, ZABA offers expert advice in investment planning - an assigned entrepreneurial banker assists the client in compiling a business plan and advises him on the best possible way to set up the financial construction and maximize the effects of the investment.

Keywords: lending, long-term lending, Zagrebačka banka